

SEKSUAALIRIKOKSET MUSIIKKITERAPIASSA

Johdannoksi

Seksuaalirikoksia koskeva sääntely on nykymuotonsa saanut pääosin vuonna 1998, jolloin nimikkeistöä nykyaikaistettiin ja säännöstöä muutenkin muutettiin siihen asti voimassa olleesta vuoden 1971 lainsäädännöstä.

Aikaisemman lain 20. luvun otsikkona oli siveellisyyserikokset, kun uudistuksessa samainen luku sai uudeksi nimekseen seksuaalirikokset.

Ehkäpä merkittävin muutos oli ns. suojaikärajojen nostaminen 14 ikävuodesta 16 vuoteen ja 16 ikävuodesta 18 vuoteen.

Seksuaalirikokset ovat mitä todennäköisimmin eniten uhreja traumatisoiva rikosten laji.

Tyypillistä niille on uhrin itseensä kohdistama syyllistäminen, olkoonpa sitten kysymyksessä raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Tyypillistä lapsiin kohdistuvissa eriasteisissa hyväksikäyttör rikoksissa on myös se, että tekijä pyrkii ensin saavuttamaan lapsen luottamuksen ja sen saatuaan sitä hyväksikäyttäen yleensä etenee ensin viattomilta vaikuttavien ja tuntuvien pyyntöjen kautta kohti lopullista päämääräänsä palkitsemista, uhkailemista lahjomista ja kiristämistä vallassaan pitämisen välineinä käyttäen.

Seksuaalirikoksia on aina ollut ja tulee aina olemaan. Vastikään julkaistut tutkimustulokset siitä, että Suomessa vuosittain raiskauksen kohteeksi joutuu n. 15.000 naista ja yrityksen asteelle jääneet teot mukaan lukien määrä nousee aina 46.000 saattaa hätkähdyttää.

Tutkimustulos perustuu hieman yli 7200 18-74 -vuotiaalle naiselle lähetettyyn kyselytutkimukseen, jonka palautti vajaa 4600 vastaajaa.

Tutkimukseen sisältyy aina tietysti virhemarginaali. Mutta se ei varmasti selitä lukujen suuruutta. Ovatko seksuaalirikokset vahvassa kasvussa?

Tilastojen valossa jonkin verran, mutta kasvua ja lukumäärien suuruutta todennäköisesti enemmän selittää lisääntynyt tasa-arvo ja muuttunut asennemaailma.

Erehdynkö pahasti, jos arvioin, että luvut pikemminkin ilmentävät kasvanutta naisten oikeutta määrätä omasta ruumiistaan ja sitä kautta parantunutta mahdollisuutta tehdä tutkintapyyntö poliisille, kun heidän seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan on loukattu, ja kun on toiveita, että uhri ei omasta mielestään joudu kokemaan pelkkää häpeää ja nöyryytystä vielä uudestaan ja on toiveita, että tekijä joutuu vastuuseen teostaan.

Tohdin väittää, että vuonna 2007 tulevat tuomitukseksi sellaiset rajatapaukset, jotka 1980 luvulla olisivat tulleet pääsääntöisesti hylätyiksi.

Terapiassa tietoon tullut seksuaalirikos

Salassapitovelvollisuus

Mitkä ovat terapeutin oikeudet ja velvollisuudet suhteessa luottamukselliseen potilassuhteeseen? Terapeutin oikeus kieltäytyä todistamasta/velvollisuus todistaa rikosprosessissa. Terapeutti ja lastensuojelulainsäädäntö.

Useimpia terapeutteja koskee laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Mainitussa laissa sen 17 §:ssä on säädetty salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta rangaistaan salassapitorikoksena sakkoon tai vankeuteen tai salassapitorikkomuksesta sakkorangaistukseen.

Salassapitovelvollisuutta on pidettävä pääsääntönä. Laki on kirjoitettu muotoon ”... ei saa sivulliselle luvatta ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta...”

Potilaan suostumus vapauttaa salassapitovelvoitteesta.

Potilaan aseman vaikutus tekijä/uhri salassapitovelvollisuuteen.

Etenkin inhimilliset tekijät puoltavat noudattamaan OTT Sami Mahkosen julkituomaa periaatetta vaikeneminen on hopeaa, jos potilas on uhri ja koko terapian ja henkilön tulevaisuuden onnistuminen on kiinni mahdollisesti siitä, että traumatisoiva tilanne saadaan loppumaan.

Ilmoitusvelvollisuus

Laissa oleva erikoissäännös voi puolestaan velvoittaa terapeutin ilmoittamaan tietyistä seikoista.

Tällaisena erikoissäännöksenä tulee kysymykseen lastensuojelulain 40 § ilmoitusvelvollisuudesta. ”Jos sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa taikka luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalilautakunnalle.”

Todistajan salassapitovelvollisuus

Oikeudenkäymiskaarsa sen 17 luku käsittelee todistelua, 23 § luettelee henkilöt, jotka asemastaan johtuen eivät saa todistaa.

Terapeutin kannalta merkitystä on annettava 1) kohdalle ”virkamies tahi julkista tehtävää varten valittu tai määrätty siitä, mitä hänen tässä toimeksaan on salassa pidettävä”

Edelleen mainitun säännöksen 3) kohta toteaa ” lääkäri, apteekkari tai kättilö tai heidän apulaisensa siitä, mitä he asemansa perusteella ovat saaneet tietää ja mitä asian laadun vuoksi on salassa pidettävä, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.”

Miten on sitten suhtauduttava sellaisen terapeutin asemaan, joka tarjoaa samoja palveluja yksityisesti?

Onko hän todistajan kieltäytymisoikeuden osalta erilaisessa asemassa?

Asiaa tulisi tarkastella suojeltavan oikeushyvänsä kannalta. Onko tärkeämpää terapeutin julkisoikeudellinen/yksityisoikeudellinen asema vai se miksi todistamiskielto ja kenen hyväksi se on määrätty.

Vakavat rikokset

Rikokset, joista on säädetty ainakin 6 vuoden vankeusrangaistus murtaa lääkärin, apteekkarin, kättilön heidän apulaistensa todistamisesta kieltäytymisoikeuden samoin kuin näiden tekojen yritykset tai osallisuus

Seksuaalirikoksista tällaisia tekoja ovat, raiskaus, törkeä raiskaus ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Käytännön toimiohjeet

Lainsäädännön pykäläviidakko on koulutuksen saaneille juristeillekin erilaisine tulkinnanvaraisuuksineen vaikeasti hallittavissa.

Tohtisin suositella sellaista toimintamallia, että aina ensisijaisesti vetoatte salassapitovelvollisuuteen ja todistamiskieltoon.

Lisäksi sen jälkeen pyydätte kyselijää ilmoittamaan sen erikoissäännöksen, joka poistaa salassapitovelvollisuuden tai todistamiskiellon. Vielä senkin jälkeen vetoatte salassapitovelvollisuuteen ja pyydätte aikalisän asian selvittämiseksi.

Todistajan on aina vannottava todistajanvala tai annettava sitä vastaava vakuutus ja sen jälkeen ilmoitettava todistamiskiellosta. Oikeuden puheenjohtaja ei voi pakottaa puhumaan.

Työsuojelun näkökulma

Olette ammattikunta, joka asiakaskunnastanne johtuen altistaa itsensä mahdollisesti perättömille ilmiannoille.

Ennemmin tai myöhemmin iltapäivälehden lööppi kertoo musiikkiterapeutin käyttäneen seksuaalisesti hyväkseen asiakastaan.

Totta tai ei. Lehti uutisoi sen faktana. Se, että juttu on vasta tutkinnassa ilmaistaan hyvin pienellä tekstillä jutun sisällössä.

Nauhoittava kameravalvonta poistaa tämän mahdollisuuden hyvin tehokkaasti.